

4. EIROPAS STRUKTURĀLIE UN INVESTĪCIJU FONDI 2021.-2027. GADA PROGRAMMĒŠANAS PERIODĀ

4.1. EIROPAS SAVIENĪBAS DAUDZGADU FINANŠU IETVARŠ 2021.-2027. GADAM

2018.gada 2.maijā Eiropas Komisija publicēja Komisijas paziņojumu par Daudz gadu finanšu shēmu 2021.-2027.gadam². Šis dokuments ir Eiropas Komisijas priekšlikuma projekts nākošajam Eiropas Savienības ilgtermiņa budžetam pēc 2020.gada, kad beigsies Eiropas strukturālo un investīciju fondu 2014.-2020.gada programmēšanas periods. Eiropas Savienības dalībvalstīm ir jāvienojas par Eiropas Savienības budžeta gala variantu līdz 2020. gada sākumam, attiecīgi paredzot Eiropas Savienības budžeta sadali starp dalībvalstīm.

Saskaņā ar Eiropa Komisijas publicētajiem normatīvo aktu (*regulu*) priekšlikumiem Latvija joprojām varēs saņemt Eiropas strukturālo un investīciju fondu (*ESIF*) atbalstu kā "mazāk attīstītais reģions". Atbilstoši Eiropas Komisijas priekšlikumam Kohēzijas politikas atbalsta samazinājums salīdzinājumā ar 2014.-2020.gada programmēšanas periodu ir 13% (*584 miljoni EUR*), un plānotais ESIF piešķirums ir 4,262 miljardi EUR.

Turklāt piedāvātais Eiropas Savienības līdzfinansējuma samazinājums ir no 85 uz 70%, kas radīs papildu slogu projektu īstenotājiem (*t.sk. Liepājas pilsētas pašvaldības administrācijai*). Šāda situācija ir izskaidrojama ar to, ka Eiropas Komisija cenšas samazināt grantu finansējuma īpatsvaru un palielināt finanšu instrumentu (*aizdevumu, aizdevumu garantiju u.c.*) īpatsvaru projektu finansēšanā.

Lemjot par Eiropas Savienības daudz gadu budžeta apstiprināšanu 2020.gada sākumā, Latvijas lielākie izaicinājumi ir:

- panākt pēc iespējas mazāku Latvijai pieejamā Eiropas Savienības budžeta samazinājumu (*it sevišķi Kohēzijas fonda finansējumu*) situācijā, kad Lielbritānija, viena no ES lielākajām neto maksātājvalstīm, izstāsies no ES 2020.gadā;
- panākt pēc iespējas mazāku ESIF līdzfinansējuma samazinājumu konkrētiem investīciju projektiem.

Eiropas Savienības daudz gadu budžeta projekts ietver septiņas tematiskās izdevumu prioritātes, no kurām "Kohēzija un vērtības" ietvaros varētu tikt piešķirts finansējums VESELĪBAS nozares finansēšanai (skatīt Tabulu 4.1. zemāk). Eiropas Savienības budžeta prioritātes attiecīgi ir pakārtotas Eiropas Savienības politiskajām prioritātēm.

TABULA 4.1. EIROPAS SAVIENĪBAS DAUDZGADU BUDŽETA PRIORITĀTES KONTEKSTĀ AR FINANŠĒJUMU KULTŪRAS NOZAREI

Prioritāte	Apakšprioritāte	Finansēšanas avots
2. Kohēzija un vērtības	5. Reģionālā attīstība un kohēzija	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
	7. Ieguldījums cilvēkos, sociālajā kohēzijā un vērtībās	Eiropas Sociālais fonds +

Avots: Komisijas paziņojums par Daudz gadu finanšu shēmu 2021.-2027.gadam

² Eiropas Komisijas 2018. gada 2. maija paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Mūsdienīgs budžets Savienībai, kas aizsargā, dod iespējas un aizstāv. Daudz gadu finanšu shēma 2021.-2027.gadam".

4.2. EIROPAS SAVIENĪBAS KOHĒZIJAS POLITIKA

Kohēzijas politika ir Eiropas Savienības galvenā investīciju politika, un tās mērķis ir veicināt pilsētattīstību un mazināt sociāli ekonomiskās atšķirības starp Eiropas Savienības reģioniem. Eiropas Savienības kohēzijas politikas īstenošanai paredzētais finansējums veidos Eiropas Savienības daudzgadu budžeta piešķiruma Latvijai lielāko daļu.

Kohēzijas politikai 2021.-2027.gada periodā ir pieci galvenie mērķi:

1. Viedāka Eiropa (*inovācija, digitalizācija, ekonomikas pārkārtošana, atbalsts maziem un vidējiem uzņēmumiem*).
2. Zaļāka Eiropa ar zemākām oglekļa emisijām (*Parīzes nolīguma īstenošana un investēšana enerģētikas pārkārtošanā, atjaunojamajos resursos un cīņai pret klimata pārmaiņām*).
3. Labāk savienota Eiropa (*stratēģiskie pārvadājumi un digitālie tīkli*).
4. Sociālāka Eiropa (*atbalsts kvalitatīvai nodarbinātībai (t.sk. jauniešu nodarbinātībai), izglītībai, prasmju ieguvei, sociālajai iekļaušanai un vienlīdzīgai piekļuvei veselības aprūpei*).
5. Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa (*vietējā līmeņa stratēģiju izstrāde un ilgtspējīga pilsētu attīstība Eiropas Savienībā*).

VESELĪBAS nozarei tematiski saistoši ir pirmais, ceturtais un piektais Kohēzijas politikas mērķis³.

4.3. LATVIJAS INVESTĪCIJU VAJADZĪBAS KOHĒZIJAS POLITIKAS ĪSTENOŠANAI

Kopš 2018.gada Latvija veic sarunas ar Eiropas Komisiju par dažādiem Kohēzijas politikas īstenošanas aspektiem, tai skaitā Latvijas investīciju vajadzībām kohēzijas politikas īstenošanai.

2019.gada 27.februārī Eiropas Komisija publicēja 2019.gada Ziņojumu par Latviju⁴. Šī dokumenta D pielikums ietver investīciju pamatnostādnes Latvijai par kohēzijas politikas finansējumu 2021.-2027.gadam. Pamatojoties uz D pielikumu, Finanšu ministrija, kā ESIF vadošā iestāde, ir sagatavojusi Ziņojumu par Kohēzijas politikas mērķiem, rezultātiem un Dalībvalstīm veicamajiem priekšdarbiem. Šajā dokumentā ir noteikti kohēzijas mērķi, veikuma un rezultātu rādītāji, kā arī priekšdarbi/kritēriji Latvijai, lai pretendētu uz ESIF finansējumu. Lai arī šis ir izstrādes posma darba materiāls, tas satur vērtīgu informāciju par sagaidāmajiem projektu tematiskās atlases nosacījumiem.

Zemāk redzamajā Tabulā 4.2. ir atspoguļota informācija Kohēzijas politikajiem mērķiem pakārtoto informāciju.

³ Pie nosacījuma, ja Eiropas Komisija pieņems lēmumu izveidot īpašu programmu "Eiropas pilsētu iniciatīva", kura norādītā mērķa ietvaros sniegs finansiālu atbalstu pašvaldības pilsētvides investīciju projektu īstenošanai, apzinošies, ka tādās pilsētās kā Liepāja ievērojama apbūves masīva daļu veido kultūrvēsturiskie pieminekļi.

⁴ Eiropas Komisijas 2019. gada 27. februāra 2019. gada ziņojums par Latviju. Pavaddokuments dokumentam "Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Centrālajai Bankai un Eurogrupai. 2019. gada Eiropas pusgads – novērtējums par progresu strukturālo reformu īstenošanā, makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanā un koriģēšanā, un saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1176/2011 veikto padziļināto pārskatu rezultāti.

TABULA 4.2. LATVIJAS PRIEKŠLIKUMA PROJEKTS KOHĒZIJAS POLITIKAS MĒRĶA “IEDZĪVOTĀJIEM TUVĀKA EIROPA” ĪSTENOŠANAI

Kohēzijas politikas konkrētais mērķis	Veikuma pamatrādītāji		Rezultātu pamatrādītāji	
	Izlaides	Rezultātu	Izlaides	Rezultātu
4. Sociālāka Eiropa, īstenojot Eiropas sociālo tiesību pilāru				
4.4. Nodrošināt vienādu piekļuvi veselības aprūpei, tostarp primārajai aprūpei, attīstot infrastruktūru 4.3.4. Uzlabot vienlīdzīgu un savlaicīgu piekļuvi kvalitatīviem, ilgtspējīgiem un izmaksu ziņā pieejamiem pakalpojumiem; uzlabot veselības aprūpes sistēmu pieejamību, efektivitāti un izturētspēju; uzlabot piekļuvi ilgtermiņa aprūpes pakalpojumiem.	PKI 20 – Jaunās vai modernizētās veselības aprūpes infrastruktūras kapacitāte	PKR 19 – ledzīvotāji, kam ir piekļuve uzlabotiem veselības aprūpes pakalpojumiem	RKI 69 – Atbalstītās veselības aprūpes infrastruktūras kapacitāte RKI 70 – Atbalstītās sociālās infrastruktūras (neskaitot mājokļus) kapacitāte	RKR 72 – Cilvēki, kam ir piekļuve uzlabotiem veselības aprūpes pakalpojumiem RKR 73 – Atbalstīto veselības aprūpes iestāžu izmantojušo cilvēku skaits gadā RKR 74 – Atbalstīto sociālās aprūpes iestāžu izmantojušo cilvēku skaits gadā RKR 75 – Vidējais reaģēšanas laiks ārkārtas medicīniskās palīdzības sniegšanai atbalstītajā teritorijā
5. ledzīvotājiem tuvāka Eiropa, ar vietējo iniciatīvu palīdzību veicinot pilsētu, lauku un piekrastes teritoriju ilgtspējīgu un integrētu attīstību				
5.1. Veicināt integrētu sociālo, ekonomisko un vidisko attīstību, kultūras mantojumu un drošību pilsētu teritorijās	PKI 21 – ledzīvotāji, ko aptver integrētas pilsētattīstības stratēģijas		RKI 74 – ledzīvotāji, ko aptver integrētas pilsētattīstības stratēģijas RKI 75 – Integrētas pilsētattīstības stratēģijas RKI 76 – Kopīgie projekti RKI 77 – Atbalstītās kultūras un tūrisma infrastruktūras kapacitāte	RKR 76 – Pilsētattīstības stratēģiju sagatavošanā un īstenošanā iesaistītās ieinteresētās personas RKR 77 – Tūristi/apmeklējumi atbalstītajos objektos* RKR 78 – Lietotāji, kas gūst labumu no atbalstītās kultūras infrastruktūras
5.2. veicināt integrētu vietējo sociālo, ekonomisko un vidisko attīstību, kultūras mantojumu un drošību, tostarp lauku un piekrastes teritorijās, izmantojot arī sabiedrības virzītu vietējo attīstību			RKI 80 – Sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģijas vietējai attīstībai	

Avots: Finanšu ministrija

Tabulā 4.2. ietvertā informācija liecina, ka 2021.-2027.gada perioda struktūrfondu ieguldījums VESELĪBAS jomā tiks novirzīts jauniešu bezdarba mazināšanai un ieguldījumiem infrastruktūrā, kas atzīstams par daļu no pilsētvides.

4.4. EIROPAS SAVIENĪBAS CENTRALIZĒTĀS PROGRAMMAS

Papildus ESIF nacionālās aploksnes finansējumam (*Latvijai tieši pieejamais finansējums*) ESIF 2021.-2027.gada plānošanas periodā būs pieejams arī ES centralizētās programmas atbalsts attīstības iniciatīvām. Tieši VESELĪBAS nozarē – šo finansējumu nebūs iespējams ieguldīt, bet pastarpināti, piesaistot finansējumu no programmas *Apvārsnis Eiropa*, lai veiktu pētījumus šai nozarē, paaugstinot speciālistu kompetenci un prasmes izmantojot programmu *Erasmus+* un izmantojot Patvēruma un Migrācijas fonda finansējumu piesaistīt speciālistus no trešām pasaules valstīm.

Kopējais ESF+ Veselības sadaļas īstenošanai paredzētais finansējums – EUR 413 000 000. ESF+ fonda atbalstāmās darbības VESELĪBAS jomā:

- a) **analītiskās darbības**, jo īpaši:
  - aptaujas, pētījumus, datu vākšanu, metodikas, klasifikācijas, mikrosimulācijas, rādītāju izstrādi un salīdzinošo novērtēšanu,
  - Savienības tiesību aktu transponēšanas un piemērošanas uzraudzību un novērtēšanu;
- b) **politikas virzienu īstenošanu**, jo īpaši:
  - pārrobežu sadarbību un partnerības, arī pārrobežu reģionos,
  - atbalstīt starpvalstu sadarbību un partnerību nolūkā pārnest un paplašināt inovatīvus risinājumus,
  - gatavību veselības krīzēm;
- c) **spēju veidošanu**, jo īpaši:
  - tādas paraugprakses nodošanu, pielāgošanu un izvēršanu starp dalībvalstīm, kurai ir Savienības līmeņa pievienotā vērtība,
  - ES līmeņa tīkliem saistībā ar ESF+ regulas 26. pantā minētajām jomām,
  - atbalstu datu apmaiņai paredzētas IT infrastruktūras izvēršanai, ekspluatēšanai un uzturēšanai,
  - nacionālajiem kontaktpunktiem, kuros pieejamas konsultācijas, informācija un palīdzība saistībā ar programmas īstenošanu,
  - ieinteresēto personu spēju veidošanu, ņemot vērā starpvalstu sadarbību,
  - palīdzību, ko īsteno sadarbībā ar trešām valstīm,
  - nodrošinot pakalpojumus un preces veselības krīžu gadījumā;
- d) **saziņas un informācijas izplatīšanas darbības**, jo īpaši:
  - savstarpēju mācīšanos, apmainoties ar paraugpraksi, inovatīvas pieejas, analītiskas darbības rezultātus, salīdzinošo izvērtēšanu un salīdzinošo novērtēšanu,
  - vadlīnijas, ziņojumus, informatīvos materiālus un iniciatīvu popularizēšanu plašsaziņas līdzekļos saistībā ar ESF+ regulas 26. pantā minētajām jomām,
  - informācijas sistēmas, ar ko izplata pierādījumus saistībā ar ESF+ regulas 26. pantā minētajām jomām,
  - Padomes prezidentūras pasākumus un to attiecīgos sagatavošanas pasākumus, konferences un seminārus.

ESF+ fonda uzraudzības rādītāju VESELĪBAS jomā:

1. To pacientu skaits, kuri saņem Eiropas references tīklu atbalstu.
2. Veselības aprūpes tehnoloģijām veikto kopīgo klīnisko novērtējumu skaits.
3. Nodotās paraugprakses gadījumu skaits.

4. Līmenis, kas raksturo programmas rezultātu izmantošanu valstu veselības politikā, ko nosaka ar sākotnējo un beigu stāvokli raksturojošas anketu palīdzību

Euratom programma papildinās un nodrošinās sinerģiju ar programmu “Apvārsnis Eiropa” veselības aizsardzības jomā - jonizējošā starojuma lietojums medicīnā.

Ar *Digitālās Eiropas programmas* resursiem tiks īstenoti projekti, kas ļaus maksimāli izmantot digitālās iespējas un jaunākās digitālās tehnoloģijas VESELĪBAS nozarē.